IOM
UN MIGRATION

UK International Development
Partnership | Progress | Prosperity

MOLIYAVIY SAVODXONLIK BO‘YICHA O‘QUV DASTURI

FOYDALANUVCHILARI UCHUN O‘QUV QO‘LLANMA

MUNDARIJA

4 Minnatdorchilik

5 Kirish

6 **O‘zbekistonda moliya boshqaruvi**

7 Modul bilan tanishish

7 1.1. Qisqa va uzoq muddatli moliyaviy maqsadlarni qo‘yish

9 1.2. Byudjet tuzish

11 1.3. Favqulodda jamg‘arma fondlari

12 1.4. Jamg‘arma hisobvarag‘i

14 **Buyuk Britaniyada moliya boshqaruvi**

15 Modul bilan tanishish

15 2.1. Buyuk Britaniyadagi moliyaviy xizmatlar haqida tushuncha

17 2.2. Hisob raqamlar turlari

22 2.3. Hisob raqami qaydnomasi uchun ro‘yxatdan o‘tish

24 2.4. Elektron bank xizmati

27 2.5 Soliq imtiyozlari

36 **Pul o‘tkazmalarini yuborish va qabul qilish**

37 Modul bilan tanishish

37 3.1. Pul o‘tkazmalari va potensial xavflar bilan tanishish

38 3.2. Valyuta kurslari, to‘lovlar va yuborish usullari

41 3.3. To‘lov usullari va operatsiyalarni taqqoslash

43 3.4. Pul o‘tkazmalariga qo‘yiladigan talablar

45 2.2-MODUL UCHUN ILOVA – HISOB RAQAMI TURLARI

MINNATDORCHILIK

Ushbu o‘quv dasturi Saver.Global tomonidan Leon Isaacs rahbarligida Nadiya Maunsel va Robin Kingston ko‘magida ishlab chiqilgan. Saver.Global jamoasi ushbu o‘quv dasturi davomida o‘z vaqtlari, tajribasi va bilimlarini saxiylik bilan baham ko‘rgan barcha odamlarga, shu jumladan Migratsiya bo‘yicha xalqaro tashkilotiga (IOM) samimiy minnatdorchiligimizni bildiradi. Saver. Global quyidagi IOM hamkasblari, maslahatchi va O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki vakili Kamilla Ibragimovaning texnik hissalari uchun minnatdorchilik bildiradi.

IOM hissasi:

- Elizabeth Linklater
- Jasur Saidov
- Alisherbek Alimov
- Timofte Ionela

KIRISH

IOM O‘zbekistondagi moliyaviy savodxonlik bo‘yicha foydalanuvchi qo‘llanmasiga xush kelibsiz – bu sizga o‘z moliyangizni yurtingizda va xorijda boshqarish bo‘yicha bilim va ko‘nikmalar berishga mo‘ljallangan muhim qo‘llanma. Ushbu o‘quv qo‘llanma moliyaviy maqsadlaringizga erishish uchun samarali rejalashtirishni tushunish, rejalashtirish va harakatlarni amalga oshirishga yordam beradigan keng qamrovli manba bo‘lib xizmat qiladi. U pullarni boshqarish bilan bog‘liq bir qator mavzularda navigatsiya qilish uchun ma’lumot, faoliyat va amaliy maslahatlarni o‘z ichiga oladi.

Ushbu o‘quv qo‘llanmaning maqsadi O‘zbekiston va Buyuk Britaniya (Birlashgan Qirollik) moliya sektorida harakat qilish uchun sizga kerakli ko‘nikmalarni berishdir. U yurtingizda va xorijda ishlayotganda sarf-xarajatlaringizni oqilona boshqarish bo‘yicha asosiy ma’lumotlarni taqdim etadi. Ish kitobi uchta alohida modulga bo‘lingan, ularning har biri turli xil asosiy jihatlarni qamrab oladi:

1. **O‘zbekistonda moliya boshqaruvi:** O‘zbekistonda moliyaviy rejalashtirish, byudjetlashtirish va jamg‘armalarni saqlash bo‘yicha amaliy strategiyalarni o‘rganish.

2. **Buyuk Britaniyada moliya boshqaruvi:** Buyuk Britaniyadagi moliyaviy hisoblar bilan tanishing, o‘z hisobingizni ishonch bilan ochishni o‘rganish va soliq chegirmalarini qaytarib olish.

3. **Pul o‘tkazmalarini jo‘natish va qabul qilish:** Chet elga qanday qilib xavfsiz tarzda pul jo‘natish va qabul qilishni o‘rganish, xususan, mavjud bo‘lgan turli usullar va har doim eng yaxshi shartnomaga ega bo‘lishingizni ta’minlash.

O‘zbekistonda moliya boshqaruvi

MODUL BILAN TANISHISH

Siz erishmoqchi bo‘lgan muhim moliyaviy bosqich bormi? Pulingizni tejash yoki to‘g‘ri strategiyalarni o‘rnatish va pullarni boshqarish qiyinmi? Ushbu modul sizni quyidagi mavzular bilan tanishtiradi va sizga quyidagilarni o‘rgatadi:

1. Qanday qilib erishish mumkin bo‘lgan moliyaviy maqsadlarni belgilash va moliyaviy rejani tuzish.
2. 50/30/20 byudjetni qanday yaratish.
3. Jamg‘armalarni qanday saqlash va favqulodda jamg‘arma fondini tashkil etish.

Modul oxirida siz va sizning oilangiz pulni samarali boshqarish va tejash uchun to‘g‘ri vositalar va strategiyalarga ega bo‘lasiz.

1.1 QISQA VA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIYMAQSADLARNI QO‘YISH

Hayot uchun moliyaviy maqsadlar qo‘ying.

Oila sifatida moliyaviy maqsadlar haqida gapirish muhim, chunki ular pulni qanday boshqarishda katta rol o‘ynashi mumkin. Turmush o‘rtoqlar o‘zlari erishmoqchi bo‘lgan moliyaviy maqsadlarni teng ravishda muhokama qiladilar va qaysi maqsadlar eng muhimligini birgalikda kelishib olishadi. Buyuk Britaniyaga ishlash uchun borishdan oldin bu suhbatni oilangiz bilan o‘tkazganingiz ma’qul.

Agar sizga moliyaviy maqsadlar haqida gapirish qiyin bo‘lsa, quyida boshlashingizga yordam beradigan ba’zi maslahatlar mavjud.

Qaysi maqsadlarni birinchi o‘ringa qo‘yishni birgalikda tanlang.

Oila sifatida moliyaviy maqsadlarni aniqlaganingizdan so‘ng, qaysi maqsadlar eng muhim, foydali va erishish mumkinligini hal qilish va ularga birgalikda erishishni rejalashtirish vaqti keldi.

Oilaviy maqsad

Oilaviy maqsad - bu uy uchun pul jamg‘arish yoki bolaning ta’limini qo‘llab-quvvatlash kabi umumiy maqsad. Oilaviy maqsadlar birlik va hamkorlikni kuchaytiradi.

Shaxsiy maqsad

Shaxsiy maqsad oliy ma’lumot olish yoki yangi telefon sotib olish kabi shaxsiy maqsaddir. Shaxsiy maqsadlar shaxsiy qoniqish va muvaffaqiyatni oshiradi.

Qisqa muddatli maqsad

Qisqa muddatli maqsad – bu keyingi bir necha oy yoki bir yil ichida erishilishi kerak bo‘lgan maqsad.

Uzoq muddatli maqsad

Uzoq muddatli maqsad – bu bir yil yoki undan ko‘proq vaqt ichida erishilishi mumkin bo‘lgan muhim maqsad.

Aqlli rejalashtirish

Ham oilaviy, ham shaxsiy maqsadlar ularga erishish uchun maqsadli miqdor va harakat rejasini talab qiladi. Oilangiz bilan birgalikda moliyaviy maqsadlarni rejalashtirish sizni muntazam ravishda pul ajratishga undaydi, shuningdek, oilani pul o‘tkazmalari va jamg‘armalardan foydalanishni yaxshiroq rejalashtirishga undaydi. O‘zingizga muvaffaqiyatga erishish uchun eng yaxshi imkoniyatni berish uchun rejalashtirishni va tejashni erta boshlashga harakat qiling.

Mashg‘ulot Qisqa muddatli va uzoq muddatli moliyaviy rejani tuzing.

Endi siz qo‘yishingiz mumkin bo‘lgan moliyaviy maqsadlar turlarini bilasiz; bitta qisqa muddatli maqsad va bitta uzoq muddatli maqsaddan foydalangan holda moliyaviy rejani tuzish vaqti keldi. Sizga yo‘l ko‘rsatish uchun quyidagi jadvallardan foydalaning.

Qisqa muddatga

Maqsad	
Miqdori	
Chastotasi	Men har _____larda o‘z hissamni qo‘shaman
Topshirish muddati; tugatish muddati	

Uzoq muddatga

Maqsad	
Miqdori	
Chastotasi	Men har _____larda o‘z hissamni qo‘shaman
Topshirish muddati	

1.2 BYUDJET TUZISH

50/30/20 byudjet yarating.

Byudjetni yaratish moliyaviy rejangizdagi navbatdagi va eng muhim qadamdir. Byudjet sizning oilangiz har oy qancha pul ishlab topishi va sarflashni kutayotganini belgilaydi. Byudjetning asosiy maqsadi sizning xarajatlaringiz daromadingizdan kamroq bo‘lishini ta’minlashdir, shunda sizning umumiy pullaringiz yaxshi boshqariladi. Shunda siz qisqa muddatli va uzoq muddatli moliyaviy maqsadlaringiz uchun ko‘proq pul ajratishingiz mumkin bo‘ladi.

Quyida byudjetni yaratish bo‘yicha ba’zi ko‘rsatmalar mavjud.

Byudjetga nima kiritilgan:

- Daromad, ya’ni siz topgan pul
- Xarajatlar, bu siz sarflagan pul
- Qolgan pul, ya’ni siz tejagan pul

Daromad

Daromad sizning uy xo‘jaligingiz har oy pul topishning barcha usullarini anglatadi. U mehnat daromadlari, pensiya to‘lovlari va pensiya daromadlari, biznes daromadlari, davlat imtiyozlari va/yoki pul o‘tkazmalarini o‘z ichiga olishi mumkin.

Ehtiyojlar (50%)

Barcha xarajatlar bir xil darajada muhim emas, shuning uchun pulni qaysi narsalarga sarflashni birinchi o‘ringa qo‘yish muhimdir. Ehtiyojlar - bu asosiy farovonlik uchun zarur bo‘lgan asosiy tovarlar va to‘lovlar. Ular uy-joy, kommunal xizmatlar, oziq-ovqat va majburiy qarzni to‘lash kabi xarajatlarni o‘z ichiga oladi. Daromadingizning 50% dan ko‘pini ehtiyojlar uchun sarflashingiz kerak.

Istaklar (30%)

Istaklar - bu zaruriy bo‘lmagan tovarlar va to‘lovlar, ular zaruriy narsalardan tashqariga chiqadi. Ular hayotni osonlashtiradigan, ammo farovonlik uchun talab qilinmaydigan narsalarni o‘z ichiga oladi, masalan, o‘yin-kulgi, dam olish, moda kiyimlari yoki boshqa narsalar. Siz daromadingizning 30% dan ko‘p bo‘lmagan holda istaklarga sarflashingiz kerak.

Jamg‘arma (20%)

Jamg‘arma - bu chetga qo‘yilgan va darhol sarflanmaydigan pul, chunki ular kelajakdagi ehtiyojlar, favqulodda vaziyatlar, investitsiyalar yoki muayyan moliyaviy maqsadlarga erishish uchun ishlatiladi. Ular bank hisobvarag‘ida pul saqlash, zargarlik buyumlari kabi qimmatbaho narsalarni sotib olish va boshqa investitsiyalar kabi narsalarni o‘z ichiga oladi. Daromadingizning kamida 20 foizini yoki agar imkoningiz bo‘lsa, undan ko‘pini tejashga intiling.

Aqlli byudjet tuzish

Moliyaviy ahvolingizdan qat'i nazar, uni yaxshi boshqarish uchun pulingizni kuzatib borish muhimdir. Har oyda qancha pul topish va sarflashni kutayotganingizni yozishga harakat qiling. Keyingi oyda hisob - kitoblaringiz to'g'ri yoki yo'qligini tekshirib ko'ring va moliyaviy maqsadlaringizga yaxshiroq moslashish uchun imkoni boricha o'zgartirishlar kiriting. Bu sizga uzoq muddatda kamroq sarflash va ko'proq pul tejashga yordam beradi.

Mashg'ulot 50/30/20 byudjet yarating.

Endi siz ehtiyojlar, istaklar va jamg'armalar o'rtasidagi farqni bilganingizdan so'ng, o'zingizning 50/30/20 byudjetingizni yaratish vaqti keldi. Sizni yo'naltirish uchun quyidagi jadvaldan foydalaning. Ehtiyojlar, istaklar va jamg'armalar uchun uchdan beshgacha narsalarni topishga harakat qiling.

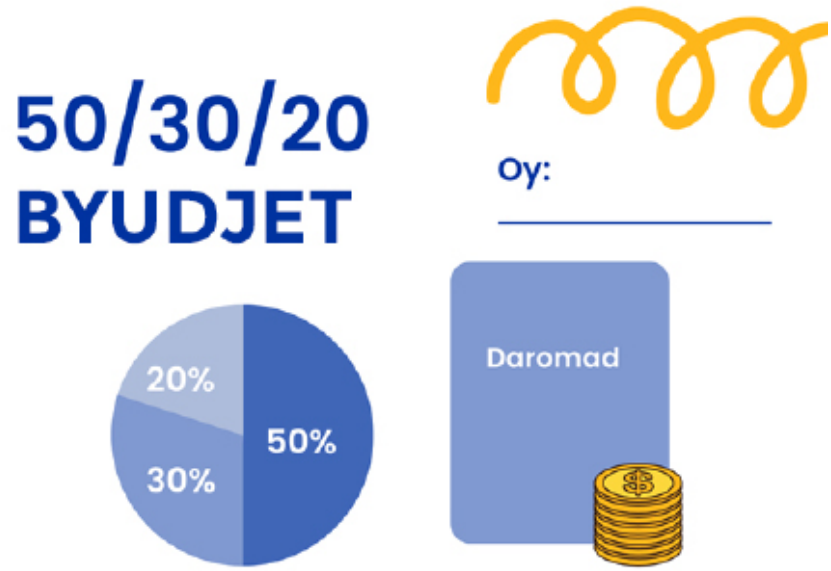

Qism	%	Byudjet	Xarajatlar
Ehtiyojlar	50%		
Istaklar	30%		
Tejamkorlik	20%		

1.3 FAVQULODDA JAMG‘ARMA FONDLARI

Maxsus favqulodda jamg‘arma fondini yarating.

Buyuk Britaniyada ishlayotganingizda, kutilmagan tibbiy yoki kommunal to‘lov kabi kutilmagan hodisalarga duch kelishingiz mumkin. Bu favqulodda xarajatlar deb ataladi. Chet elda noto‘g‘ri ketishi mumkin bo‘lgan ko‘p narsalar bor, shuning uchun ular bilan qanday kurashishni bilish muhimdir.

Quyida jamlangan jamg‘arma fondlarining ikkita asosiy toifasi mavjud.

Doimiy jamg‘arma fondlari

Doimiy jamg‘arma fondlari - bu biz ilgari muhokama qilgan moliyaviy maqsadlar uchun to‘lash uchun foydalanishingiz mumkin bo‘lgan pul zaxiralari, ular qisqa muddatli yoki uzoq muddatli maqsadlardir.

Favqulodda jamg‘armalar

Favqulodda jamg‘armalar – bu rejadan tashqari yoki to‘satdan hayot hodisalari uchun to‘lash uchun ishonishingiz mumkin bo‘lgan pul zaxiralari. Siz haftalik daromadingizning 20 foizini uch oy davomida yoki tejagan pulingizdan o‘zingizni qulay his qilguningizcha tejashni maqsad qilishingiz kerak. Favqulodda jamg‘arma fondingizni muvaffaqiyatli yakunlaganingizdan so‘ng, muntazam jamg‘arma maqsadingizga erishguningizcha haftalik daromadingizning 20 foizini yoki undan ko‘prog‘ini tejashni davom ettirishingiz kerak.

1.4 JAMG‘ARMA HISOBVARAG‘I

Jamg‘arma fondingiz imkoniyatlari va talablaringizni ko‘rib chiqing.

Jamg‘armaga ega bo‘lish uchun pulingizni xavfsiz saqlash va qiymatini saqlab qolish yoki oshirish kerak bo‘ladi. Turli moliyaviy provayderlar, odatda, sizga o‘z xizmatlarini tanlash uchun turli xil imtiyozlarni taklif qiladilar; Ba’zi hisobvaraqlar yuqori foiz stavkalari yoki qulayroq shartlarni taklif qilishi mumkin. Jamg‘armani qayerda saqlash haqida qaror qabul qilishdan oldin barcha variantlarni o‘rganish va ko‘rib chiqish muhimdir.

Jamg‘armalarni saqlash variantlari

- O‘zbekistondagi bankdagi depozit hisob raqamlari
- O‘zbekistondagi bankdagi karta hisob raqamlari
- Elektron hamyon hisob raqamlari
- Uyda zargarlik buyumlari
- Chorvachilik
- Xorijiy valyuta
- Kollektiv kelishuvlar

Hisob raqamni ochish uchun zarur bo‘lgan hujjatlar

- Asl pasport / haydovchilik guvohnomasi kabi shaxsni tasdiqlovchi hujjat
- Hisob raqamni ochish uchun to‘ldirilgan ariza (ko‘pgina banklar ushbu xizmatlarni ham oflayn, ham onlayn taklif qiladi)
- Masofaviy identifikatsiya (Face ID)

Agar jamg‘armalarni saqlash qiyin bo‘lsa, tashvishlanmang.

Qanchalik erta tejashni boshlasangiz, uzoq muddatda shuncha ko‘p pul ishlashingiz mumkin. Ammo agar siz bir oy davomida hech qanday jamg‘arma qo‘ya olmasangiz yoki pulni xohlaganingizdan kechroq saqlashni boshlasangiz, bu normal holat. Siz va oilangiz uchun uzoq vaqt davomida oz miqdordagi pulni tejashga harakat qilish muhimroqdir. Shunday qilib, siz oxir-oqibat moliyaviy maqsadlaringizga erisha olasiz.

Mashg‘ulot Jamg‘arma fondingiz imkoniyatlari va talablaringizni ko‘rib chiqing.

Endi siz jamg‘armalaringizni va kerakli hujjatlarni saqlashning turli xil variantlarini bilganingizdan so‘ng, bilimlaringizni o‘z vaziyatingizga qo‘llash vaqti keldi. Qaysi variantni afzal ko‘rishingizni aniqlash uchun quyidagi nazorat ro‘yxatidan foydalaning, so‘ngra hisob raqam ochish uchun kerakli hujjatlar mavjudligini belgilang.

Saqlash variantlari va Hujjatlarni tekshirish ro'yxati

Qaysi opsiya(lar)da jamg‘armalarni saqlamoqchi ekanligingizni belgilang yoki belgilang va agar kerak bo‘lsa, sizda quyidagi ma’lumotlar va identifikatsiya talab qilinadi.

Jamg'armalarni saqlash imkoniyatlari

- [ ] Jamg'arma bank hisobvarag'i
- [ ] Depozit bank hisobvarag'i
- [ ] Bank karta hisobvarag'i
- [ ] Elektron hamyon
- [ ] Mikromoliya tashkiloti
- [ ] Uyda, zargarlik buyumlarida

- [ ] **Hujjatlar talab qilinadi**
- [ ] Asl pasport / shaxsni tasdiqlovchi hujjat
- [ ] Soliq identifikatsiya raqami (TIN)
- [ ] Ba'zi hollarda fotosurat
- [ ] Tugallangan ariza

Buyuk Britaniyada moliya boshqaruvi

MODUL BILAN TANISHUV

Ushbu modul Buyuk Britaniyada ish joyida bo‘lganingizda hisob raqami ochish zaruriyati haqida tushuntiradi. Quyida siz bilishingiz mumkin bo‘lgan ma’lumotlar keltirilgan:

1. Hisob raqami yuritishning maqsadi va afzalliklarini tushunish.
2. Mavjud turli hisob raqamlarni solishtirish, ularning xavflari va afzalliklarini tushunib olish hamda yordam so‘rash uchun qayerga borishingiz mumkinigini anglash.
3. Hisob raqam ochishingiz kerakligiga ishonch hosil qilish.
4. Ishga joylashgandan so‘ng to‘lanmagan soliqlarni osonlik bilan qaytarib olish.

Ushbu modul oxirida siz Buyuk Britaniyada joylashgan hisob raqami qaydnomangizda o‘z moliyangizni ishonchli boshqarish imkoniyatiga ega bo‘lasiz.

2.1 Buyuk Britaniyadagi moliyaviy xizmatlar haqida tushuncha

Moliyaviy xizmatlar va hisob raqamlar Buyuk Britaniyada O‘zbekistondagidan boshqacha ishlaydi. Garchi O‘zbekistonda allaqachon bank hisob raqamingiz bo‘lsa ham, ish beruvchingiz ish haqini to‘lashi uchun Buyuk Britaniyada sizning o‘z hisob raqamingiz bo‘lishi kerak. Shuning uchun, Buyuk Britaniyada hisob raqami qaydnomasiga ega bo‘lish muhimdir.

Hisob raqamning asosiy maqsadi

Hisob raqamlar mijozlar uchun pullarini saqlashga xavfsiz joy demakdir. Shuningdek, u ish beruvchilar o‘z ishchilariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ish haqini to‘lashlariga ham imkon yaratadi. Buyuk Britaniyadagi ish beruvchingiz sizga to‘lashi kerak bo‘lgan mablag‘ o‘tkazmasi to‘g‘ridan-to‘g‘ri Buyuk Britaniyada joylashgan hisob raqamingizga amalga oshiriladi. Ishchilarning daromadlari deyarli har doim to‘g‘ridan-to‘g‘ri Buyuk Britaniyadagi hisob raqamlariga to‘lanadi. Daromadlaringizni hisob raqamda saqlash ularni yo‘qotish yoki o‘g‘irlikdan ham himoya qiladi.

Hisob raqamga ega bo‘lishning boshqa sabablari

Hisob raqam pulingizni naqd pul olish, karta to‘lovlari yoki to‘g‘ridan-to‘g‘ri pul o‘tkazmalari kabi turli mexanizmlar yordamida sarflash imkonini beradi. Bu sizning to‘lovlaringizni kuzatib borish va pulingizni qayerga sarflayotganingizni ko‘rish va hatto pulni boshqarish va tejashga yordam beradi.

Elektron pul emitentlari

Buyuk Britaniyada hisob raqamlarning aksariyati yirik banklar orqali emas, balki bankdan tashqari moliya institutlarida (NFI sifatida ham tanilgan) ochiladi. Elektron pul hisob raqamlari hanuzgacha xavfsizlik bo‘yicha bir xil organlar tomonidan ro‘yxatga olinadi, ammo ular ancha sodda ariza berish jarayoni bilan bo‘ladi va mavsumiy ishchilar uchun Buyuk Britaniyadagi eng mashhur moliyaviy xizmatlar provayderi hisoblanadi. Hisob raqamidan foydalanish uchun kichik to‘lov to‘lashingiz kerakligini yodda tuting, shuning uchun ham birinchi marta hisob raqami ochishdan oldin barcha tafsilotlarni tekshirish muhimdir.

Mashg‘ulot Elektron pul emitentlari – Ishtirokchilarning Buyuk Britaniyadagi hisob raqami kutilmalari.

Endi siz hisob raqamning nega kerakligini bilganingizdan so‘ng, o‘zingizning vaziyatingiz haqida o‘ylash vaqti keldi. Ushbu fikrlarni birgalikda muhokama qiling va Buyuk Britaniya hisob raqamlari ochishdan nimalar kutayotganingizni va sizga nima kerakligini yozing. Bu mablag‘larni qabul qilish va ba’zi imkoniyatlarni o‘z ichiga olishi mumkin.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2.2 HISOB RAQAMLAR TURLARI

Elektron pul emitentlarining ko‘p turlari (yoki elektron pul hisob raqamlari) mavjud va ular orasidagi farqlar sezilarli bo‘lishi mumkin.

Ushbu moduldagi uchta namuna ham elektron pul emitentlariga misoldir. Ushbu hisob raqamlar kundalik moliyaviy ehtiyojlar uchun moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini beradi.

Hisob raqam qaydnomangiz provayderini tanlash

Qaysi birini ochishga qaror qilishdan oldin turli xil hisob raqamlarni ko‘rib chiqish va ular orasidagi farqlarni o‘rganish muhimdir. Bu sizga har birining xavf-xatarlari va afzalliklarini tushunish hamda tanlagan hisob raqamingizni o‘zingizning holatingizga moslashtirish imkonini beradi.

To‘layotgan narsangizning foydasini hisoblang.

Turli hisob raqamlar ham har xil to‘lovlar oladi. Bu siz uchun xarid qilish va mavjud turli xil variantlarni ko‘rib chiqish yanada muhimroq ekanini ko‘rsatadi.

Xavfsizlik

Hisob raqamni ochishda ko‘p narsalarni hisobga olish kerak, lekin bir narsa muhim: Siz tanlagan kompaniya Buyuk Britaniyaning moliyaviy regulyatorlarida ro‘yxatdan o‘tganligini har doim tekshiring.

Moliyaviy boshqaruv organi (FCA) reestri deklaratsiyasi

Firmani tekshirish juda oson, regulyator Moliyaviy boshqaruv organi (FCA) va barcha nufuzli provayderlarning veb-saytlari ularning FCAda ro‘yxatdan o‘tganligi to‘g‘risidagi deklaratsiyani, shu jumladan FCA ma’lumotnoma raqamini (FRN) o‘z ichiga oladi. Buni topish uchun huquqiy bo‘lim taqdim etiladigan veb-sahifaning oxirigacha o‘ting. Bu yerda siz quyidagiga o‘xshash jumlani topasiz:

> *XX firmasi elektron pullarni chiqarish uchun 2011 yil Elektron pul qoidalariga (FRN 12345678) muvofiq Buyuk Britaniyaning Moliyaviy boshqaruv organi tomonidan ruxsat etilgan va tartibga solingan.*

Siz shuningdek firmalarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri Moliyaviy boshqaruv organi reestridan, ma’lumotnoma raqami yoki kompaniya nomi bo‘yicha quyidagi veb-saytda (faqat ingliz tilida) qidirishingiz mumkin: https://register.fca.org.uk/s/

Mashg‘ulot Namuna hisob raqamlarni ko‘rib chiqing va sizga nimalar kerakligini yozib oling.

(a) Elektron pul emitentlarining ba’zi misollarini ko‘rib chiqaylik. Quyidagi birinchi namunaviy hisob raqamni trener bilan o‘qing. Keyin quyidagi ikkinchi va uchinchi misollarni o‘qing va quyidagi savollarga javob bering.

Har bir hisob raqamida taqdim etilgan vositalar haqida qanday fikrdasiz?

_____

_____

_____

Qaysi vositani eng foydali deb hisoblaysiz?

_____

_____

_____

Ushbu vositalar sizning shaxsiy moliyaviy boshqaruvingizga qanday foyda keltiradi?

_____

_____

_____

(b) Keyin, o‘zingizning holatingiz uchun ba’zi hisob talablari va afzalliklarini yozish uchun quyidagi jadvaldan foydalaning. Buni shaxsiy hisob raqamingizdan kerakli vositalar, foydalanish imkoniyatlari va funksiyalar ro‘yxati sifatida ko‘rib chiqing.

“Zaruriy” ustunida hisob raqami qaydnomasi uchun muhim talablaringizni sanab o‘ting, ular siz juda muhim deb hisoblagan va muhokama qilinmaydigan funksiyalardir. “Ixtiyoriy” ustunida foydali, lekin muhim emas deb hisoblangan hisob raqami qaydnomasi uchun afzal ko‘rilgan talablaringizni sanab o‘ting.

Zaruriy	Ixtiyoriy

Keyslarni o‘rganish: To‘q sariq kompaniya - birinchi kompaniya namunasi

Onlayn portal va ilova mavjud. Veb-sayt ingliz, rus va boshqa tillarda.
Balansni, ko‘chirmani, xaridlar tarixini ko‘rish, kartangizni qulflash va onlayn hisobni boshqarish mumkin.

Oldindan to‘langan debet karta
Sizning debet kartangiz hisob ochilgandan keyin 10 kun ichida keladi.

Foydalanish uchun qulay ko‘rsatmalar
Hisobingizdan qanday foydalanish bo‘yicha ko‘rsatmalar, shu jumladan kartangiz va hisobingizni xavfsiz saqlash bo‘yicha foydali maslahatlar rasmlar yoki video qo‘llanmalarda ko‘rsatilgan.

Mijozlarga xizmatlar
Call-markaz dushanba-juma kunlari soat 8:00 dan 20:00 gacha va shanba kunlari soat 10:00 dan 16:00 gacha ishlaydi.
Balansingizga yoki PIN-kodga tezkor kirish yoki kartangiz yo‘qolgan yoki o‘g‘irlanganligi haqida xabar berish uchun 24/7 ko‘p tilli avtomatlashtirilgan telefon xizmati.

Oson sozlash
Hisoblar ish beruvchi tomonidan o‘rnatiladi. Sizda hech qanday kredit tekshiruvi o‘tkazilmaydi.

Karta egalari o‘rtasida bepul pul o‘tkazmalari

Hisob orqali xalqaro o‘tkazmalarni amalga oshirib bo‘lmaydi.
Mijozlar alohida pul o‘tkazmalari kompaniyasidan foydalanishlari kerak.

Hisob to‘lovlari namunasi

Asosiy hisob - bepul	Faol hisob - oyiga 9 GBP	Kengaytirilgan hisob - oyiga 12 GBP
• Bankomatdan pul yechib olish - har biri 1,25 GBP	• ATMdan oyiga 5 ta bepul pul yechib olish	• ATMdan oyiga 20 ta bepul pul yechib olish
• Pul jo‘natmalari - har biri 1,25 GBP	• Pul jo‘natmalari - bepul	• Pul jo‘natmalari - bepul
• Karta xaridlari - bepul	• Karta xaridlari - bepul	• Karta xaridlari - bepul
• Chet el bankomatlaridan pul yechib olish - har biri 2,50 GBP	• Chet el bankomatlaridan pul yechib olish - har biri 2,50 GBP	• Chet el bankomatlaridan pul yechib olish - har biri 2,50 GBP
• Valyuta marjasi – 2,79%	• Valyuta marjasi – 2,79%	• Valyuta marjasi – 2,79%

Mukofotlar - naqd pulni qaytarish
Tanlangan do‘konlarda xarid qilishda £50 gacha naqd pul oling.

Keyslarni o‘rganish: Ko‘k kompaniya – ikkinchi kompaniya namunasi

Onlayn portal va ilova mavjud. Veb-sayt ingliz, rus va boshqa tillarda.
Balansni, ko‘chirmani, xaridlar tarixini ko‘ring, kartangizni qulflang va onlayn hisobni boshqarish

Oldindan to‘langan debet karta
Sizning debet kartangiz hisob ochilgandan 2-3 kun o‘tgach keladi.

Mijozlarga xizmatlar
Qo‘ng‘iroq qiling markaz dushanbadan jumagacha ish vaqtida ochiq.
Onlayn chat mavjud
Balansingizga, PIN-kodga tezkor kirish yoki kartangiz yo‘qolgan yoki o‘g‘irlanganligi haqida xabar berish uchun 24/7 ko‘p tilli avtomatlashtirilgan telefon xizmati.

Oddiy ariza berish jarayoni
Bosqichma-bosqich onlayn ariza
Buyuk Britaniya telefon raqami talab qilinadi, debet kartani yetkazib berish uchun Buyuk Britaniya manzili talab qilinadi.
ID talab qilinadi.
Kredit tekshiruvi talab qilinmaydi.

Karta egalari o‘rtasida bepul pul o‘tkazmalari

Xalqaro pul o‘tkazmasi
Uyga qaytib, yaqinlaringizga pul jo‘natish uchun hisobingizdan foydalanish (to‘lov va valyuta olinadi)

Hisob to‘lovlari namunasi

Asosiy hisob - bepul	Faol hisob - oyiga 5 GBP	Kengaytirilgan hisob - oyiga 10 GBP
• ATMdan pul yechib olish - har biri 1,50 GBP • Elektron pul jo‘natmalari - har biri 1,25 GBP • Naqd pul jo‘natmalari - GBP 2,30 + 2,6% • Karta xaridlari - bepul • Yevropa bankomatlaridan pul yechib olish - har biri 1,50 GBP • Valyuta marjasi - 2,00%	• Bankomatdan pul yechib olish - har biri 1,25 GBP • Elektron pul jo‘natmalari - bepul • Naqd pul jo‘natmalari - GBP 1,29 + 2,6% • Karta xaridlari - bepul • Yevropa bankomatlaridan pul yechib olish - har biri 1,25 GBP • Valyuta marjasi – 2,35%	• Oyiga 4 ta bepul bankomatdan yechib olish • Elektron pul jo‘natmalari - bepul • Naqd pul jo‘natmalari - GBP 0,80 + 2,6% • Karta xaridlari - bepul • Yevropa bankomatlaridan pul yechib olish - har biri 1,25 GBP • Valyuta marjasi – 2,35%

Mukofotlar - naqd pul va chegirmalar
Hisobingizga naqd pul qaytariladi va Buyuk Britaniyaning tanlangan supermarketlari, uy do‘konlari va modani o‘z ichiga olgan hamkor do‘konlarda qo‘llaniladigan chegirmalar

Keyslarni o‘rganish: Yashil kompaniya – uchinchi kompaniya namunasi

Faqat ilovada mavjud. Ingliz tilidagi veb-sayt.
Ilova orqali balansingizni, ko‘chirmani, xaridlar tarixini ko‘rishingiz, kartangizni qulflash va onlayn hisobni boshqarish mumkin.

Oldindan to‘langan debet karta
Sizning debet kartangiz hisob ochilgandan 2-3 kun o‘tgach keladi.

Mijozlarga xizmatlar
Yo‘qolgan kartalar uchun avtomatlashtirilgan yordam liniyasi - ingliz tili.
Ilova chatida mavjud, lekin faqat to‘langan hisoblar uchun (ya’ni asosiy hisob emas)
Boshqariladigan chaqiruv markazi mavjud emas.

Biroz chuqurroq ariza berish jarayoni
Ilovada
Buyuk Britaniya yoki xalqaro telefon raqami talab qilinadi, debet kartani yetkazib berish uchun Buyuk Britaniya manzili talab qilinadi.
ID talab qilinadi.
Manzilni tasdiqlovchi hujjat talab qilinadi.

Karta egalari o‘rtasida bepul pul o‘tkazmalari

Xalqaro pul o‘tkazmasi
O‘z hisobingizdan vatanga yaqinlaringizga pul jo‘natish uchun foydalanish (to‘lov va valyuta olinadi). Premium hisobiga ega mijozlar to‘lovlar bo‘yicha chegirmaga ega bo‘ladilar.

Hisob to‘lovlari namunasi

Asosiy hisob - bepul	Faol hisob - oyiga 5 GBP	Kengaytirilgan hisob - oyiga 8 GBP
• Bankomatdan yechib olish - 5 bepul yoki oyiga 200 GBPgacha • Elektron hisob jo‘natmalari - bepul • Naqd pul jo‘natmalari - qiymatning 1,5% • Karta xaridlari - bepul • Valyuta marjasi - 1000 funt sterlinggacha bo‘lgan komissiya olinmaydi (pul o‘tkazmalari bilan birga)	• Bankomatdan pul yechib olish - oyiga 200 GBP gacha bepul • Elektron pul jo‘natmalari - bepul • Naqd pul hisobi jo‘natmalari - qiymatning 1,5% • Karta xaridlari - bepul • Valyuta marjasi - 3000 funt sterlinggacha bo‘lgan komissiya olinmaydi (pul o‘tkazmalari bilan birga)	• Bankomatdan pul yechib olish - oyiga 400 GBP gacha bepul • Elektron hisob jo‘natmalari - bepul • Naqd pul hisobi jo‘natmalari - qiymatning 1,5% • Karta xaridlari - bepul • Valyuta marjasi - komissiyasiz (lekin pul o‘tkazmalarini o‘z ichiga olmaydi)

Mukofotlar – Hisob imtiyozlari asosan oyiga 15 GBP dan 45 GBP gacha bo‘lgan premium paketlar uchun amal qiladi. Imtiyozlar qatoriga global sayohat sug‘urtasi, valyuta ayirboshlash bo‘yicha nol yig‘imlar va boshqa sayohat bilan bog‘liq imtiyozlar qatorida xalqaro pul o‘tkazmalari uchun chegirmalar kiradi. Omonat hisobvaraqlari bo‘yicha foizlar to‘lanadi.

2.3 HISOB RAQAMI QAYDNOMASI UCHUN RO‘YXATDAN O‘TISH

Hisob raqam ochish

Hisob raqamni ochishda ko‘p narsalarni hisobga olish kerak. Quyidagi fikrlar arizangizni boshlashingizga yordam beradi.

Identifikatsiyaning umumiy shakllari

- Rasmli identifikatsiya - pasport, haydovchilik guvohnomasi yoki Yevropa Ittifoqi identifikatsiya kartasi
- Ish taklifi/to‘lov varaqasi
- Buyuk Britaniyaning rezidentligi/ish vizasini tasdiqlovchi hujjat
- Buyuk Britaniyadagi uy manzilini tasdiqlovchi hujjat - buning uchun odatda sizning ismingiz ko‘rsatilgan kommunal to‘lov talab qilinadi

Ko‘rib chiqilishi kerak bo‘lgan boshqa narsalar

- Menga Buyuk Britaniya telefon raqami kerakmi?
- Menda elektron pochta manzili bormi va elektron pochtaga kira olamanmi?
- Tasdiqlash jarayoni qancha davom etadi?
- Ariza uchun to‘lov bormi?
- Ariza shakli uchun tarjima yordami bormi?
- Ariza shakli murakkabmi?

Ariza formasi

Quyidagi ariza shakli elektron pul provayderi sizning nomingizga hisob ochishdan oldin sizdan talab qiladigan savollar va ma‘lumotlarni o‘z ichiga olgan namunadir.

Sarlavha | **Ism** | **Familiya**

Mamlakat kodi | **Telefon raqami** | **E-pochta manzili**

(Buyuk Britaniya) +44

Hisob provayderi ushbu ma’lumotlardan bank kartasini sizga pochta orqali yuborish uchun foydalanadi, ko‘rsatilgan manzil to‘g‘ri bo‘lishi juda

Manzil

Bu Buyuk Britaniya manzili bo‘lishi kerak. Agar siz tez-tez yozishni boshlasangiz, forma siz uchun manzilni topadi. Ochilgan to‘g‘ri tugmani bosganingizga ishonch hosil qiling.

Tug‘ilgan sana | **Millati** | **Til**

kun/oy/yil

Ba’zi elektron pul hisoblari turli tillarda keltiriladi.

Pasport kabi foto identifikatordan foydalanganda sizdan mobil telefoningiz yoki veb-kamerangiz yordamida selfi yuborishingiz talab qilinishi mumkin.

ID shakli

Odatda ID shakllarini tanlash taklif etiladi. Sizning pasportingizni taqdim etish eng oson bo‘lishi mumkin.

Siz tanlagan identifika-toringizni onlayn ilovaga yuklashingiz kerak bo‘ladi

2.4 ELEKTRON BANK XIZMATI

Elektron hamyonlar yoki elektron pul hisob raqamlari pulingizni xavfsiz saqlash uchun ajoyib imkoniyatdir. Hisob raqami qaydnomangizni ochganingizdan so‘ng siz onlayn portalga kirishingiz va foydalanishingiz mumkin bo‘ladi.

Login va parol

Hisob raqamingizni xavfsiz login va parol bilan o‘rnatish juda muhimdir. Parolingiz boshqa xizmatlarda emas, faqat shu hisob raqami uchun ishlatadigan parol bo‘lishi kerak. Hech qachon parolingizni hech kim bilan baham ko‘rmang. Hisob qaydnomangiz bo‘lgan kompaniyadan hech kim sizdan buni so‘ramaydi va agar so‘rasa, aslo bermang.

Onlayn yoki ilova ichidagi bayonotlar

Hisob raqamingizdagi balansni va hisob raqamdagi faoliyat tafsilotlarini ko‘rish – pulning kirib kelishi va chiqishi. Hisob raqamingizni muntazam ravishda ko‘rib chiqish sizga eng ko‘p xarid qiladigan joy haqida fikr beradi. Bu sizga pulni qayerda tejashingiz mumkinligini ko‘rishga yordam beradi va byudjet tuzishda foydali bo‘lishi mumkin va ish haqi kuniga qadar mablag‘lar tugab qolmaydi.

Xavfsizlik

Hisob raqamingizni muntazam tekshirib turish, shuningdek, noto‘g‘ri to‘lov yoki hisob raqamingizda shubhali harakat sodir bo‘lgan taqdirda siz uni tezda olib qo‘yishingiz mumkinligini anglatadi.

Moliyaviy ahvolingizni nazorat qilish

Hisob raqamingizga onlayn yoki ilova orqali 24/7 orqali kirish imkoniyati sizga moliyangizni nazorat qilish imkonini beradi. Siz aniq nima sarflayotganingizni ko‘rishingiz mumkin, bu sizga ko‘proq tejash yoki ba’zi narsalarga xarajatlarni kamaytirish haqida o‘ylash imkoniyatini beradi.

Mashg‘ulot Xavfsiz va xavfli xatti-harakatlar

Hisob raqamingizni boshqalardan qanday himoya qilishni va hisob raqam funksiyalarini bilganingizdan so‘ng, hisob raqamingizni qanday qilib xavfsiz saqlash bo‘yicha bilimingizni sinab ko‘rish vaqti keldi. Quyidagi ssenariylarni o‘qing va ular xavfsiz yoki xavfli xatti-harakatlarni haqiqattan ko‘rsatishini muhokama qiling. Har bir ssenariy ostidagi savollarga javob bering.

1-ssenariy:

Muqaddasga telefon orqali u o‘z akkauntida shubhali harakatni qayd etganini aytishadi. Bank vakili bu masalani muhokama qilish va uning hisob raqami xavfsizligini ta’minlash uchun avvalo uning kimligini tasdiqlashi va unga ba’zi xavfsizlik savollari orqali javob berishi kerakligini tushuntirmoqda. Bu savollar - ismini, tug‘ilgan sanasini ko‘rsatish va parolni tasdiqlash orqali uning shaxsini tasdiqlash kabilar edi. Muqaddas bu turdagi qo‘ng‘iroqlar firibgarlik bo‘lishi mumkinligini

eshitgan. U xushmuomalalik bilan shaxsiy ma’lumotlarini berishni rad etadi va o‘z hisob raqamini ochgan kompaniyaga bevosita qo‘ng‘iroq qilishni taklif qiladi.

Muqaddas xavfsiz holatdami yoki yo‘qmi? Nega?

_____

_____

_____

2-ssenariy:

Rustam singlisiga pul o‘tkazmasini jo‘natmoqchi bo‘ldi, lekin u telefonini uyda qoldirgandi va avval shunchaki balansini tekshirib ko‘rmoqchi bo‘ldi. Shunday qilib, u o‘z akkauntiga kirish uchun umumiy kompyuterdan foydalanadi. Rustam ishdan keyin singlisiga pul o‘tkaza olishi uchun maoshi hisob raqamiga tushganini ko‘rib xursand bo‘ldi. Hisob raqamini tekshirib bo‘lganida Rustamning sherigi uni chaqirib qoladi va ular birga ketishadi. Rustam o‘z akkauntidan chiqishni unutib qo‘yganini shu kunning o‘zida anglab yetdi, lekin endi buning ahamiyati yo‘q edi, shuning uchun u umumiy kompyuterdagi akkauntdan chiqish uchun qaytmasdan kunini davom ettiradi.

Rustam xavfsiz holatdami yoki yo‘qmi? Nega?

_____

_____

_____

3-ssenariy:

E’zoza do‘sti bilan kafeda ichish uchun uchrashmoqda, ular birga yaxshi vaqt o‘tkazishdi, lekin endi hisob raqamni olish vaqti keldi. E’zoza uning debet kartasi orqali to‘lovni amalga oshirmoqchi, lekin ofitsiant stolga kelganida, u to‘lov mashinasida muammo borligini, shuning uchun uni qayta o‘tkazishi uchun uni tezda terminalga qaytarishi kerakligini aytadi. E’zoza to‘lovni amalga oshirishi uchun debet kartani berib yuboradi. Ofitsiant ko‘p o‘tmay qaytib keladi, debet kartasini E’zozaga qaytaradi.

E’zoza xavfsiz holatdami yoki yo‘qmi? Nega?

_____

_____

_____

4-ssenariy:

Aziz o‘zining shaxsiy elektron pochta manziliga akkaunt ochish bo‘yicha arizasi muvaffaqiyatli o‘tganini tasdiqlovchi xat oladi. Aziz yaqinda yangi akkaunt uchun hech qanday ariza bermadi

va u kompaniyani tanimaydi, lekin u elektron pochtani ochadi va ariza tasdiqlanganga o‘xshaydi. Elektron pochtada haqiqiy ko‘rinishdagi kompaniya logotipi va hisob raqami tafsilotlari mavjud edi. Aziz tasdiqlash uchun havolani bosishi kifoya va hisob raqami 24 soat ichida foydalanishga tayyor bo‘ladi.

Aziz xavfsiz holatdami yoki yo‘qmi? Nega?

_____

_____

_____

5-ssenariy:

Zarina unga taniqli musiqa striming xizmati tomonidan yiliga 2 funt sterling miqdoridagi cheklangan taklif obunasi uchun tasodifiy tanlanganligi haqida elektron xat oladi. Bu Zarinaga juda yoqadi va u taklifni ochish uchun bozorni o‘rganish bo‘yicha bir nechta savollarga javob berishi kerak bo‘ladi. Tafsilotlarni to‘ldirganda, ariza undan past tarifli obuna uchun bank kartasi ma’lumotlarini taqdim etishini so‘raydi.

Zarina xavfsiz holatdami yoki yo‘qmi? Nega?

_____

_____

_____

6-ssenariy:

Feruz ish haqi to‘lanishi uchun onlayn hisob raqami ochdi. Feruz allaqachon ijtimoiy tarmoqlar va boshqa obunalar uchun bir nechta boshqa onlayn xizmatlarga ega, shuning uchun u hamma uchun bir xil paroldan foydalanishga intiladi, chunki u buni eng oson yo‘l deb biladi. U turli xil PIN raqamlar va parollarni eslab qolishda qiynaladi, shuning uchun bir xillardan foydalanadi va uning PIN raqami har doim uning tug‘ilgan yili bo‘ladi. Feruz hech kim uning parolini uning tug‘ilgan yili bo‘lishini bilmaydi va uni nishonga olishmaydi, deb hisoblaydi.

Feruz xavfsiz holatdami yoki yo‘qmi? Nega?

_____

_____

_____

2.5 SOLIQ IMTIYOZLARI

Soliq imtiyozlari bilan tanishing.

Ishga joylashish oxirida Buyuk Britaniya soliq idorasidan (HM Revenue and Customs yoki HMRC deb nomlanadi) soliqni qaytarish huquqiga ega bo‘lishingiz mumkin.

Sizning soliq imtiyozlarini olish huquqingiz.

Buyuk Britaniyadagi har bir ishchi yil davomida ish haqi to‘lovlari bo‘yicha taqsimlangan daromadlari bo‘yicha soliqsiz imtiyoz olish huquqiga ega. Agar soliq yilining bir qismini Buyuk Britaniyadan tark etsangiz, to‘lovni qaytarish uchun o‘zingiz ariza berishingiz kerak. To‘liq soliq yili 6-aprelda boshlanadi va 5-aprelda tugaydi. Agar siz soliq yili davomida Buyuk Britaniyani qisman tark etsangiz, soliq to‘lanmaydigan imtiyozlardan to‘liq foydalanish huquqiga ega bo‘lmaysiz va shuning uchun soliqni qaytarish uchun ariza berishingiz kerak.

Soliq chegirmasi uchun qanday murojaat qilish kerak.

Soliq chegirmalarini talab qilish uchun siz Buyuk Britaniya soliq idorasiga, ya’ni HMRCga ariza berishingiz kerak bo‘ladi. Buni onlayn yoki P85 “Buyuk Britaniyani tark etish - soliq huquqini olish” deb nomlangan qog‘oz shaklidan foydalanish orqali qilish mumkin.

Bunda ish beruvchingiz uchun ishlashni tugatganingizda sizga beriladigan P45 formasi ham kerak bo‘ladi. (Agar siz Buyuk Britaniyada bo‘lgan vaqtingizda ish beruvchini o‘zgartirsangiz, birinchi ishni tark etganingizda ham uni olishingiz kerak).

- P45 shakli ish beruvchi tomonidan allaqachon to‘ldirilgan va sizning umumiy daromadingiz va davr mobaynida to‘langan soliqni ko‘rsatadi.

- Ishingiz tugagach, ish beruvchingiz sizga P45 formasining 3 qismini beradi - 1A, 2 va 3-qismlar. Siz ushbu shaklning biron bir qismiga yozmasligingiz kerak, u ish beruvchingiz tomonidan kerak bo‘lganda to‘ldiriladi.

P45 shakli

P45 formasi 1A qismi: Ushbu bo‘limni topshirmang.

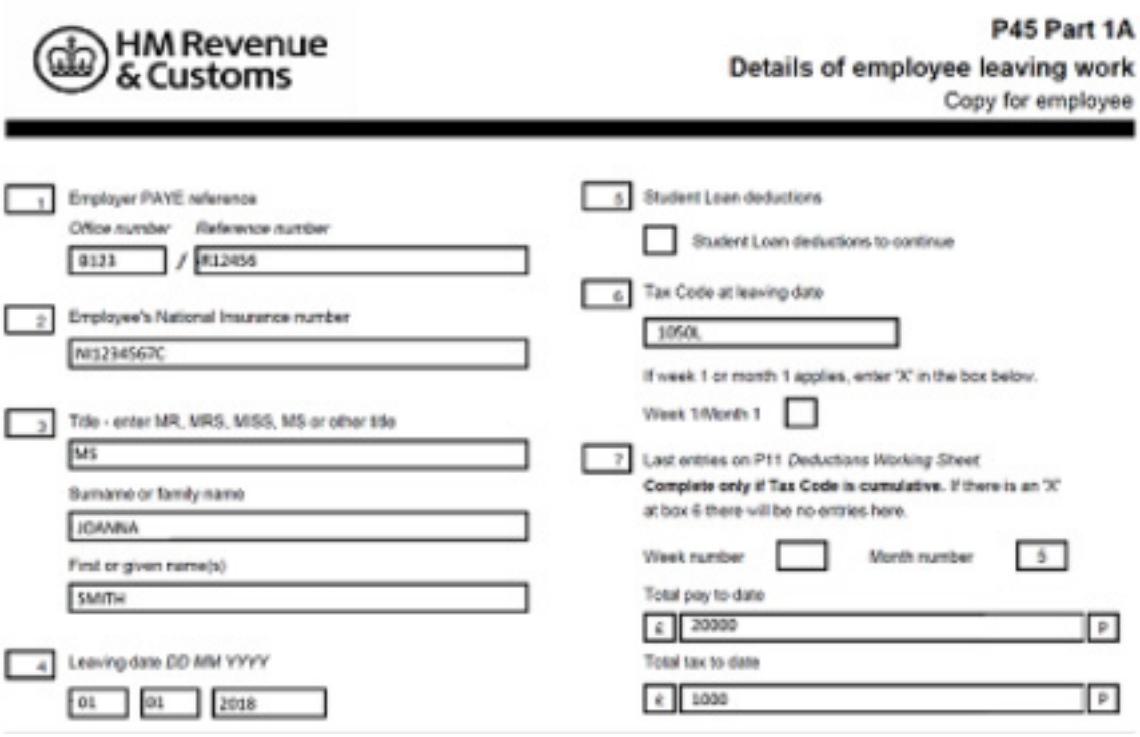

HM Revenue & Customs

P45 Part 1A
Details of employee leaving work
Copy for employee

1 Employer PAYE reference
Office number: 0123 / Reference number: BR12456

2 Employee's National Insurance number
NI: JG234567C

3 Title - enter MR, MRS, MISS, MS or other title
MS

Surname or family name
JOANNA

First or given name(s)
SMITH

4 Leaving date DD MM YYYY
01 01 2018

5 Student Loan deductions
☐ Student Loan deductions to continue

6 Tax Code at leaving date
1050L

If week 1 or month 1 applies, enter 'X' in the box below.
Week 1/Month 1 ☐

7 Last entries on P11 *Deductions Working Sheet*
Complete only if Tax Code is cumulative. If there is an 'X' at box 6 there will be no entries here.
Week number ☐ Month number 5
Total pay to date: £ 20000 P
Total tax to date: £ 1000 P

Soliq chegirmalarini topshirish uchun siz P85 shaklini P45ning 2 va 3-qismlari bilan birga topshirishingiz kerak.

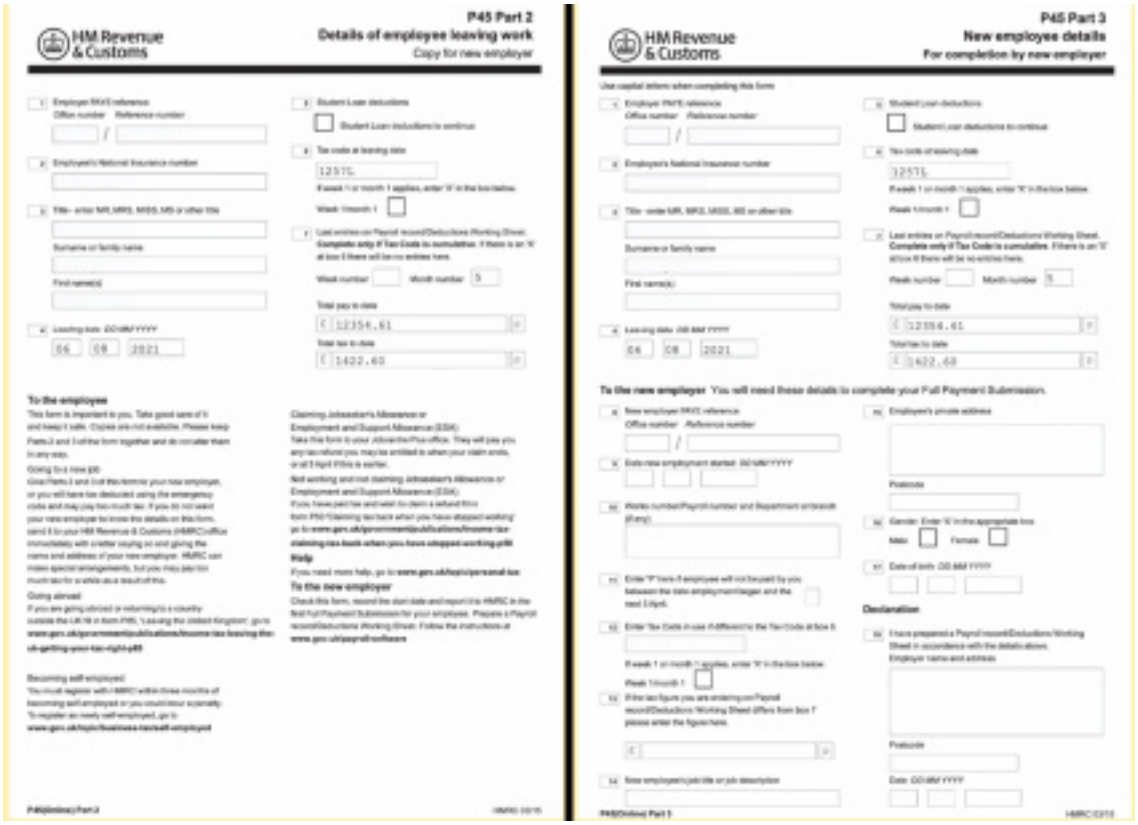

HM Revenue & Customs

P45 Part 2
Details of employee leaving work
Copy for new employer

P45 Part 3
New employee details
For completion by new employer

P85 form – “Buyuk Britaniyani tark etish - soliqni to‘lash huquqiga ega bo‘lish”

Soliq chegirmalarini topshirish uchun siz P85 shaklini P45ning 2 va 3-qismlari bilan birga topshirishingiz kerak.

- 1-bo‘lim: Bu bo‘lim sizning ma’lumotlaringiz va siz haqingizda hamda siz Buyuk Britaniyadan doimiy chiqib ketishingiz haqidadir.
- 2-bo‘lim: Bu bo‘lim sizga taalluqli bo‘lmasligi mumkin, chunki u asosan ijaraga beradigan uyini tark etadigan yoki Buyuk Britaniyada sarmoyaga ega bo‘lgan Buyuk Britaniya aholisiga tegishli.
- 3-bo‘lim: Bu bo‘lim sizning kelajakdagi ish joyingiz haqida bo‘lib, siz Buyuk Britaniyada boshqa joydan ish haqi olmaysiz.
- 4-bo‘lim: - chegirma sifatida sizga to‘lanishi mumkin bo‘lgan hisob raqami ma’lumotlarini ko‘rsatishingiz kerak
- Deklaratsiya - siz shaklni imzolashingiz va sanani ko‘rsatishingiz hamda P85 bilan P45 shakllarning 2- va 3- qismlarini topshirishingiz kerak.

Buni tugatganingizdan so‘ng, P85 formasini P45 formasining 2- va 3-qismlari bilan quyidagi manzilga yuboring:

(Pul ishlab topishingiz bilan to‘lang)
HM Revenue and
Customs BX9 1AS.

Yodda tutish uchun foydali maslahatlar

- P45 ning 2- va 3- qismlarini P85 formasi bilan birga yuboring.
- Bog‘lanish va to‘lovni qabul qilishingiz mumkin bo‘lgan manzil yoki hisob raqamini HMRC bilan ta’minlash muhim.
- HMRC sizning to‘lovingizni boshqa valyutaga aylantirish yoki uni chet elga o‘tkazish uchun hech qanday to‘lov to‘lamaydi.
- Ular to‘lovni olishlari va har qanday to‘lovlardan qochishlari uchun Buyuk Britaniyadagi hisob raqamingizni ochiq saqlashingiz tavsiya etiladi.

HM Revenue & Customs

Leaving the UK – getting your tax right

Help

If you would like more help with this form:

- go to **www.hmrc.gov.uk**
- phone our helpline on **0845 300 0627**
- if you are calling from outside the UK phone **+44 135 535 9022**

Yr Iaith Gymraeg

Mioniaeth **0845 302 1489**i ddarbyn fersiynau Cymraeg o ffurflenni a chanllawiau.

About this form

Use this form to claim tax relief or a repayment of tax if:

- you have lived or worked in the UK
- you are leaving the UK, and you
  - may not be coming back or,
  - are going to work abroad full-time for at least a complete tax year.

Do **not** fill this form in if:

- you normally live in the UK and are going abroad for short periods, for example on holiday or a business trip
- you have completed, or are required to complete a Self Assessment tax return for the tax year that you leave.

A tax year is 6 April one year to 5 April the next.

What you will need to help you fill in this form

- Your form(s) P45 *Details of employee leaving work* if you have one. (your employer or your Job Centre gives you this form when you stop working or when you stop claiming Job Seekers Allowance).
- You should refer to the Guidance Note: *Statutory Residence Test* particularly for the definitions of the following terms as they are used in the form:
  - Resident
  - Home
  - Full-time work.

1. About you

1 **Your surname or family name** *(use capital letters)*

2 **Your first names** *(use capital letters)*

3 **Your most recent address in the UK** *(use capital letters)*
The UK is England, Scotland, Wales and Northern Ireland

Postcode

4 **Your phone number**
We may call you if we have any questions about this form

5 **Are you male or female?**

Male ☐ Female ☐

6 **Your date of birth** *DD MM YYYY*

☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐

7 **Your National Insurance number, if you have one**
You can find your National Insurance number on a form P45 or P60 that you get from your employer, a PAYE Coding Notice or a letter from us

☐☐ ☐☐ ☐☐ ☐☐ ☐

About you continued

8 **Your nationality**
For example British, Polish, French

9 **How long had you lived in the UK before the date you left (or the date you intend to leave)?**

10 **Your date of leaving the UK** *DD MM YYYY*

11 **Are you resident in the UK for the tax year up until the date at question 10?**

No ☐
Yes ☐

12 **Were you resident in the UK for the tax year before your departure date?**

No ☐
Yes ☐

13 **Which country are you going to?**

14 **What is your full address in that country?**

15 **Will you, your spouse, civil partner or someone you are living with as a spouse or civil partner, have a home in the UK while you are overseas?**

No ☐
Yes ☐ *Tell us the address of the UK home*

16 **How many days do you expect to spend in the UK between the date at question 10, and the following April 5?**

17 **How many days do you expect to spend in the UK in each of the next three tax years?**
(6 April one year to April 5 the next)
For example 81 days between 6 April 2014 - 5 April 2015

Year 1
Year 2
Year 3

18 **Will you get any income from the UK after you have left?**
This includes income from property, pensions, employment, one-off bonus payments, and bank or building society interest

No ☐
Yes ☐

19 **Will you be working full-time outside the UK?**

No ☐
Yes ☐

20 **Will you continue to have your salary paid from the UK?**

No ☐
Yes ☐

2. Income you get from the UK after you leave

Fill in this section if you will get any income from the UK after you leave the UK.

Income includes income from property, earnings you get from UK work, a one-off bonus payment, pensions, bank or building society interest or profits from stocks and shares.

- If you get any income from property, please answer question 21.
- For all other income please answer question 22.

Income from UK property

If you have a property in the UK that you get income from you may have to pay UK income tax.

For more information go to **www.hmrc.gov.uk** and enter *The Non-Resident Landlords (NRL) Scheme* in the Search box.

21 **Will you get any income from a property in the UK?**
For example, rent, property fees, interest premiums

No ☐

Yes ☐

Other income from the UK

22 **Give details of any other income you will get from the UK after you leave.**
If you do not know the actual amount, give an estimate

Type of income *For example pension or employment bonus*	Annual amount in £	Date started *DD MM YYYY*	Payroll / pension or account number	Name of pension/ salary payer

If you will be working when you leave the UK go to section 3 'Your employment'.
If not, go to section 4 'How you want to be paid any money we owe you' on page 4.

3. Your employment

23 **Will you perform any duties in the UK**
- **from the date in question 10 or question 25 which ever is the later and April 5 following this date, and**
- **for the whole of the following tax year?**

No ☐

Yes ☐

If Yes, give details, including an estimate of the number of days when you will work more than three hours in the UK

24 **Do you work for the UK Government as a Crown servant or in Crown employment?**

No ☐

Yes ☐ *If Yes, tell us your department's name*

25 **What job will you do in the country you are going to?**

What date will you start that overseas job?

How many hours per week will you work, on average, in that overseas job?

26 **Your employer's name and address**

Name

Address

Postcode

27 **Will you do your job on a rota?**
For example as an oil rig worker who works 14 days on rig then 14 days off

No

Yes *If Yes, tell us the country where you expect to spend your days off*

28 **Will you be paid through either:**
- **a UK employer through a UK payroll, or**
- **an office or agent in the UK?**

No *Go to section 4*

Yes *If Yes, tell us the name and address of the person paying you*

Name

Address

Postcode

4. How you want to be paid any money we owe you

Not everyone gets a refund. It is not always possible to issue a cheque to a non UK bank account. If you are due a refund, we can either pay it to you or someone else on your behalf - they are known as a 'nominee'. Please choose one of the following two options:

Option one - Pay cheque to UK bank or building society

Bank sort code

Account number

Account holder's name

Bank or building society name and address

Name

Address

Postcode

Put 'X' in one box

This is my account

This is my nominee's account

Option two - Pay by cheque direct to me or my nominee

Put 'X' in one box

Make the cheque payable to me

I authorise the cheque to be payable to my nominee

Tell us your nominee's name

Tell us the address to send the cheque to

Postcode

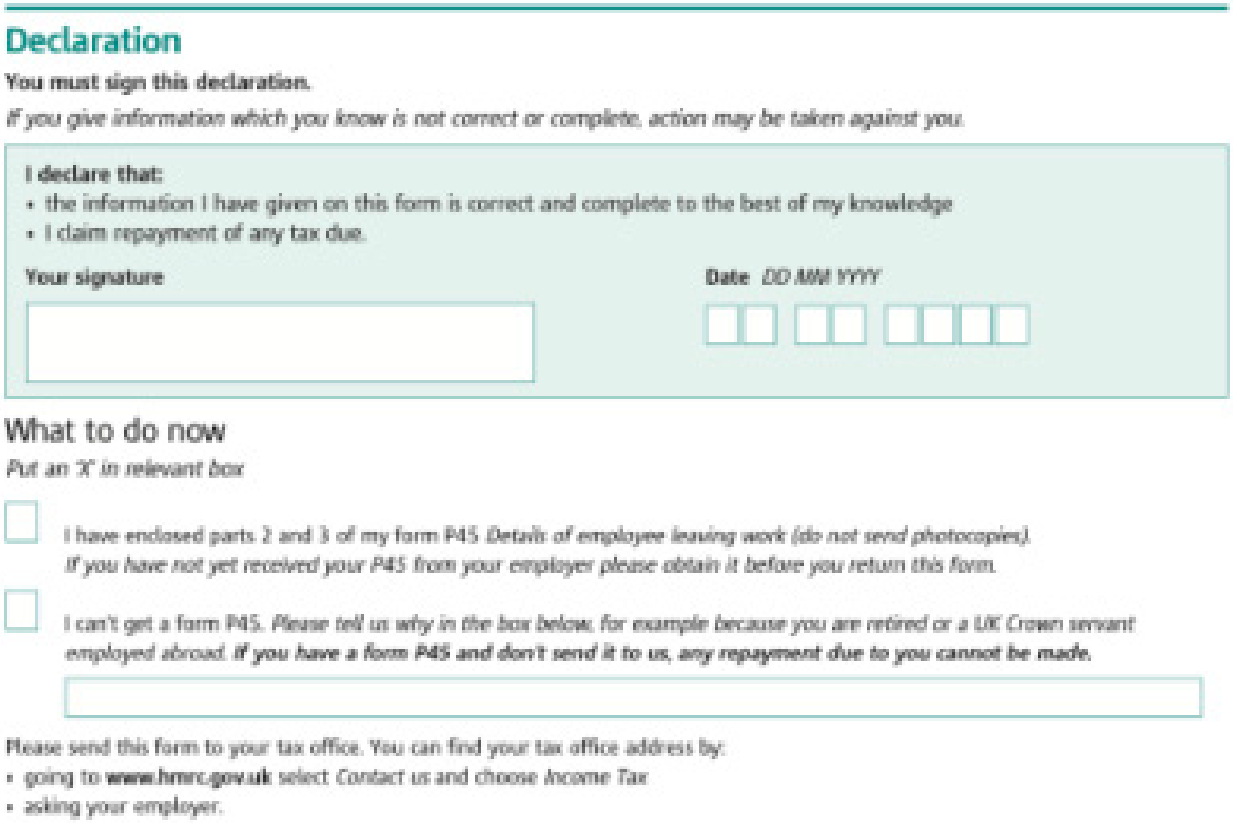

Declaration

You must sign this declaration.

If you give information which you know is not correct or complete, action may be taken against you.

I declare that:

- the information I have given on this form is correct and complete to the best of my knowledge
- I claim repayment of any tax due.

Your signature **Date** *DD MM YYYY*

What to do now

Put an 'X' in relevant box

I have enclosed parts 2 and 3 of my form P45 *Details of employee leaving work (do not send photocopies).*
If you have not yet received your P45 from your employer please obtain it before you return this form.

I can't get a form P45. *Please tell us why in the box below, for example because you are retired or a UK Crown servant employed abroad.* ***If you have a form P45 and don't send it to us, any repayment due to you cannot be made.***

Please send this form to your tax office. You can find your tax office address by:

- going to **www.hmrc.gov.uk** select *Contact us* and choose *Income Tax*
- asking your employer.

Sizga kerak bo‘lganda arizangiz orqali yordam so‘rang.

Agar sizga boshqa tilda ma’lumot kerak bo‘lsa:

- HM Revenue and Customs (HMRC) xizmatiga qo‘ng‘iroq qilganingizda do‘stingiz yoki oila a’zolaringizdan tarjimon sifatida foydalanishingiz mumkin.
- Ular 16 yoshdan katta bo‘lishi kerak va siz HMRCga qo‘ng‘iroq qilganingizda siz bilan bir xonada bo‘lishlari kerak.
- HMRC siz uchun tarjimon taklif qilishlari mumkin.

Foydali kontaktlar

Telefon raqami (Buyuk Britaniya ichida): 0300 200 3310
Telefon raqami (Buyuk Britaniyadan tashqari): +44 161 931 9070
HMRC ofisining ish vaqti: dushanbadan jumagacha, soat 8:00 dan 18:00 gacha
HMRC onlayn veb-sayti: https://www.gov.uk/get-help-hmrc-extra-support/information-in-another-language

Do‘stingizga, qarindoshingizga yoki ixtiyoriy tashkilotga vositachi sifatida ishlashga ruxsat bering.

Agar kasal, nogiron bo‘lsangiz yoki ingliz tilini bilmasangiz HMRC bilan ishlash uchun “vositachi”ni tashkil qilishingiz mumkin. Vositachi HMRC bilan gaplashishi, sizning nomingizdan savollarga javob

berishi va shakllarni to‘ldirishda sizga yordam berishi mumkin. Vositachi sizning soliq hisobotingizga onlayn kirish huquqiga ega bo‘lmaydi. Soliq bilan shug‘ullanishda yordam beradigan vositachiga ruxsat berish uchun HMRCga quyidagi manzilga yozing:

Milliy sug‘urta badallari va ish beruvchilar idorasi
HM Revenue and Customs
BX9 1AN

Siz yuborgan xat quyidagilarni o‘z ichiga olishi kerak:

- Ismingiz va manzilingiz
- Sizning soliq ma’lumotnomangiz raqami
- Siz ruxsat bermoqchi bo‘lgan shaxs yoki tashkilotning nomi va manzili
- Sizning imzoyingiz

Agar siz xatni imzolay olmasangiz, HMRC ning tegishli bo‘limiga murojaat qilishingiz yoki kimnidir bu ishni siz uchun bajarishini so‘rashingiz kerak bo‘ladi.

Soliq ishlarini boshqarish uchun agentga ruxsat berish

Agar sizga yordam berish uchun firmani jalb qilishni tanlasangiz, avval ma’lumot to‘plab chiqish yoki hamkasblar yoki ish beruvchilardan tavsiyalar so‘rash tavsiya etiladi. Ushbu firmalar o‘z xizmatlari uchun to‘lov sifatida chegirma qiymatining 20 foizigacha olishlari mumkin.

Pullik agent professional buxgalter yoki soliq maslahatchisi bo‘lishi mumkin. Ular HMRCning agentlar uchun standartiga javob berishi kerak. Agentingiz sizning nomingizdan HMRC bilan ishlashdan oldin unga ruxsat berishingiz kerak. Buni qanday qilishni sizga aytib berishadi. Agentingizga sizning nomingizdan nima qilishga ruxsat berganingizga qarab, ular sizning soliq ishingiz bilan shug‘ullanishi mumkin, masalan, o‘z-o‘zini baholash soliq deklaratsiyasini topshirish ham buni o‘z ichiga oladi.

Pul o‘tkazmalarini yuborish va qabul qilish

MODUL BILAN TANISHISH

Agar siz xorijga xavfsiz, qulay va jamg‘arma tarzda pul jo‘natish va qabul qilishni bilmoqchi bo‘lsangiz, ushbu modul sizga yordam berishi mumkin. U sizga quyidagilarni tanishtiradi va o‘rgatadi:

1. Pul o‘tkazmalarining turlari va potensial xavflar.
2. Valyuta kurslari va to‘lovlar asoslari
3. Turli xil yuborish va to‘lov usullari.
4. Eng yaxshi kelishuvni va pul o‘tkazish uchun zarur bo‘lgan hujjatlarni olish uchun pul o‘tkazmalari variantlarini qanday solishtirish mumkin.

Modul oxirida siz va sizning oilangiz mamlakatlar o‘rtasida ishonch bilan pul jo‘natish yoki qabul qilish uchun to‘g‘ri ma’lumot va ko‘nikmalarga ega bo‘lasiz.

3.1 PUL O‘TKAZMALARI VA POTENSIAL XAVFLAR BILAN TANISHISH

Pul o‘tkazish xavfidan saqlaning

Buyuk Britaniyada ishlayotganingizda, siz uyga oilangiz yoki do‘stlaringizga pul jo‘natishni xohlashingiz mumkin. Bu pul o‘tkazmasi deb ataladi. Pul o‘tkazmasini yuborishning turli usullari mavjud. Bundan tashqari, xorijda kutilmagan hodisalar ko‘p bo‘lishi mumkin, shuning uchun barcha variantlaringizni va ularning potensial xavflarini bilish muhimdir.

Quyida jamlangan pul o‘tkazmalarining ikkita asosiy toifasi mavjud.

Rasmiy pul o‘tkazmalari

Rasmiy pul o‘tkazmalari tegishli kanal orqali yuboriladi, ya’ni ular pul jo‘natishning ro‘yxatdan o‘tgan va ruxsat etilgan usuli hisoblanadi. Rasmiy kanallar davlat tomonidan tartibga solinadi va iste’molchilarni potensial pul yo‘qotishlaridan himoya qiladi.

Norasmiy pul o‘tkazmalari

Norasmiy pul o‘tkazmalari rasmiy ro‘yxatdan o‘tmagan kanallar orqali yuboriladi. Masalan, konvertda pul jo‘natish norasmiy pul o‘tkazmasi hisoblanadi, chunki u rasmiy muassasa orqali bo‘lmaydi. Ular yetarlicha xavfli bo‘lishi mumkin, chunki pulingiz yo‘qolib qolsa, ular sizga yordam berish uchun tegishli tartib-qoidalarga ega bo‘lmasligi mumkin. Ko‘pgina mamlakatlarda noqonuniy faoliyatning oldini olish uchun ushbu tarmoqlarni nazorat qilish va tartibga solish bo‘yicha qoidalar mavjud, ammo ular juda xilma-xil bo‘lishi va bir xilda qo‘llanilmasligi mumkin.

Xavfsiz jo‘natish xatti-harakatlari

Pul jo‘natmoqchi bo‘lgan pul o‘tkazmalari provayderi to‘lovlari, valyuta kurslari, xizmat ko‘rsatish shartlari va pul o‘tkazish jarayoni haqida har doim rasmiy, tartibga solinadigan va shaffof bo‘lishiga ishonch hosil qiling. Ular o‘z veb-saytida yoki mijozlarni qo‘llab-quvvatlash xizmati orqali aniq ma’lumot beradi. Buyuk Britaniyadagi barcha ro‘yxatdan o‘tgan pul o‘tkazmalari korxonalari FCA reestrida ro‘yxatga olingan – buni quyidagi veb-saytda tekshirishingiz mumkin (faqat ingliz tilida): https://register.fca.org.uk/s/.

3.2 VALYUTA KURSLARI, TO‘LOVLAR VA YUBORISH USULLARI

Rasmiy pul o‘tkazmalari elementlari bilan tanishing

Rasmiy pul o‘tkazmalari elektron ilovalar, pul o‘tkazmalari operatorlari yoki banklar kabi rasmiy kanallar orqali xalqaro chegaralar orqali pul o‘tkazishni o‘z ichiga oladi. Yuboruvchi pul o‘tkazmasini oluvchi va maqsad mamlakatni ko‘rsatgan holda moliyaviy provayderga pul o‘tkazish orqali boshlaydi.

- O‘tkazmoqchi bo‘lgan summa (sizda mavjud valyutada)
- Ayirboshlash kursi (sizda bo‘lgan valyutadan siz xohlagan valyutagacha)
- Qabul qiluvchingiz oladigan miqdor (siz xohlagan valyutada)
- O‘tkazish uchun to‘lovlar
- O‘tkazish tezligi (ba’zi hollarda)

Valyuta kursi

Aksariyat valyuta kurslari o‘zgaruvchan bo‘lib, jahon bozoridagi talab va taklifga qarab ko‘tariladi yoki tushadi, ba’zi davlat valyutalari ma’lum bir mamlakat valyutasining qiymatiga o‘rnatiladi.

O‘rtacha valyuta kursi

O‘rtacha valyuta kursi har qanday vaqtda eng aniq valyuta kursi hisoblanadi. Agar xizmat ko‘rsatuvchi provayder sizga adolatli valyuta kursini taqdim etayotganiga ishonchingiz komil bo‘lmasa, bitimni o‘rta bozor kursida qancha olishingiz mumkinligi bilan solishtirishingiz mumkin. Sizga taklif qilinadigan stavka o‘rta bozor kursiga qanchalik yaqin bo‘lsa, xizmat shunchalik tejamkor bo‘ladi. Buni tekshirish uchun siz O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki veb-saytidagi rasmiy valyuta kursini (o‘zbek tilida mavjud) tekshirishingiz yoki MigApp valyuta konvertori yoki o‘rta bozor kursi uchun Wise konvertoridan (rus va ingliz tillarida mavjud) foydalanishingiz mumkin.

Transfer narxi

Pul o‘tkazmalari uchun to‘lov pul o‘tkazmalari provayderi tomonidan bir joydan boshqa joyga pul jo‘natish uchun olinadigan to‘lovdir. O‘tkazma to‘lovlari siz tanlagan provayderlar va siz yuborgan yoki qabul qiladigan mamlakatga qarab sezilarli darajada farq qilishi mumkin.

Vositachi bank komissiyasi

Vositachi bank komissiyasi – jo‘natuvchining banki va oluvchining banki o‘rtasidagi moliyaviy operatsiyalarda “vositachi” vazifasini bajaradigan bank tomonidan olinadigan komissiya. Misol uchun, Birlashgan Qirollikdagi bank pulni avval “o‘rta hisobchi” bankka jo‘natishi mumkin, keyin esa uni oila a’zolarining O‘zbekistondagi bankiga jo‘natadi. Vositachi bank o‘z xizmatlari uchun haq olishi mumkin, bu sizning do‘stingiz oladigan pul miqdoridan ushlab qolinadi.

To‘lovlar va tranzaksiya uchun har qanday boshqa talablarni tushunish uchun bankingiz va oluvchining banki bilan maslahatlashish muhimdir.

Yuborish usullari bilan tanishing.

O‘zbekistonga pul jo‘natishning ko‘plab usullari, shuningdek, tanlash uchun ko‘plab xizmatlar mavjud. Har bir xizmat turli xil to‘lovlarni oladi, masalan: kun va vaqt, jo‘natilgan pul miqdori, o‘tkazish usuli, to‘lov usuli va uni qanchalik tez jo‘natish kerakligiga qarab..

Elektron pul o‘tkazmalari ilovalari

Elektron pul o‘tkazmalari ilovalari telefoningizdagi ilovadan chet eldagi oila a’zolariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri pul o‘tkazish imkonini beradi. Ular odatda eng past to‘lovlarga ega, lekin sizdan hisob raqamni oldindan ochishingizni talab qiladi.

Pul o‘tkazmalari operatorlari

Pul o‘tkazmalari operatorlari pulni bir mamlakatdan boshqasiga onlayn yoki shaxsan o‘tkazishda yordam beradigan moliyaviy provayderlardir. Ular odatda past to‘lovlarga ega va ko‘pchilik jo‘natuvchilar uchun qulaydir.

Bank o‘tkazmalari

Bank o‘tkazmalari, shu jumladan, ish beruvchingiz tomonidan taqdim etilgan bank kartalari orqali, pulni chet eldagi oila a’zolariga onlayn yoki shaxsan o‘tkazish imkonini beradi. Banklar odatda yuqori to‘lovlarga ega bo‘ladilar va sizdan oldindan hisob raqam ochishingizni talab qiladilar, lekin to‘g‘ridan-to‘g‘ri boshqa shaxsning bank hisob raqamiga jo‘natsangiz qulay bo‘ladi.

Mashg‘ulot Pul o‘tkazmalaridagi ma’lumotlarni toping.

Rasmiy pul o‘tkazmasining turli elementlari haqida ko‘proq ma’lumotga ega bo‘lganingizdan so‘ng, bilimingizni sinab ko‘rish vaqti keldi. Quyidagi pul o‘tkazmasining namunasiga qarab ikkita elementni belgilang:

- Transfer summasi
- Valyuta kursi
- Qabul qilingan miqdor
- Transfer to‘lovlari
- O‘tkazish tezligi

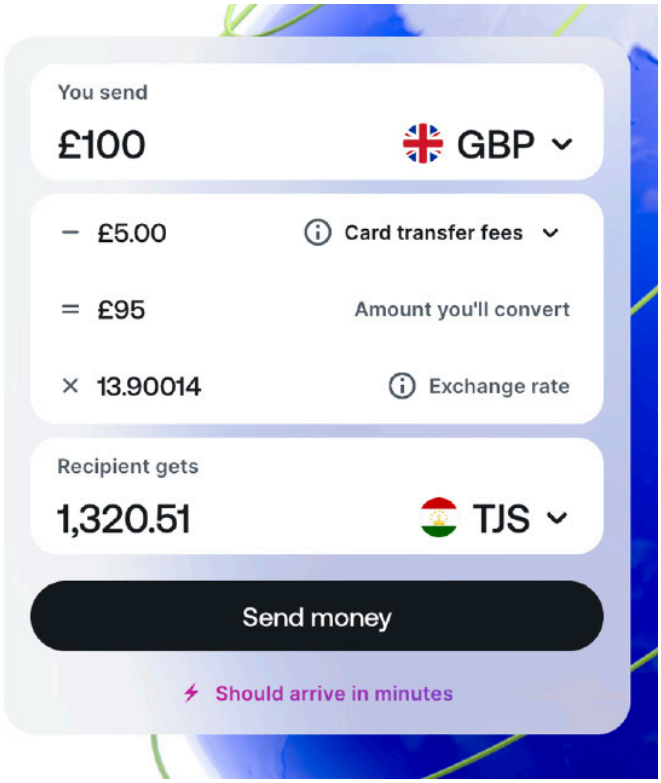

Eslatma: Revolut rus va ingliz tillarida mavjud.

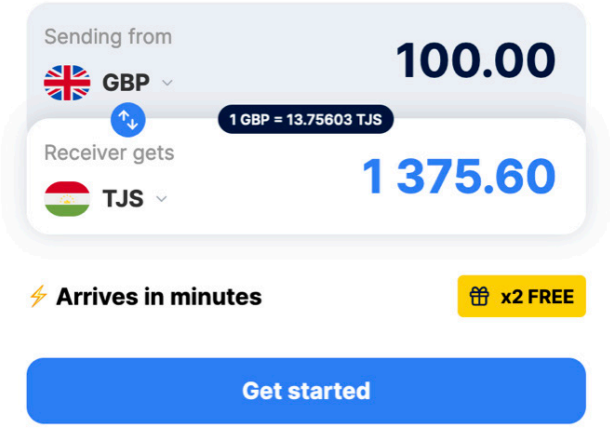

Eslatma: TransferGo rus va ingliz tillarida mavjud.

3.3 TO‘LOV USULLARI VA OPERATSIYALARNI TAQQOSLASH

To‘lov usullari bilan tanishing.

Chet elga pul jo‘natish kabi, O‘zbekistonda ham pul olishning bir qancha usullari, shuningdek, qaysi variantni tanlashingizga ta’sir qilishi mumkin bo‘lgan turli omillar mavjud: usulning qulayligi, joylashuvi, tezligi va to‘lovlari.

Bank kartalari yoki elektron hamyonlar

Bank kartalari yoki elektron hamyonlar istalgan bankomat yoki terminalda puldan foydalanish, shuningdek, soliqlar, kommunal to‘lovlar, tovar va xizmatlarni xarid qilish kabi xizmatlar uchun to‘lovlarni amalga oshirish imkonini beradi. Banklar foydalanishdan oldin karta ochishingizni talab qiladi.

Naqd pul olish

Pul o‘tkazmalari operatorlari uchun agent sifatida faoliyat yurituvchi bank filiallaridan naqd pul olish odatda pul o‘tkazmasini olishning eng oddiy va eng qulay usuli hisoblanadi. O‘zbekistondagi ko‘plab bank filiallari naqd pul olish xizmatlarini taklif etadi.

Depozit hisob raqamlari

Bankdagi depozit hisob raqamlari agar siz uni qoldirsangiz va uni ma’lum muddatga olmasangiz, sizga pul o‘tkazmalari ustiga foizlar deb ataladigan qo‘shimcha pul ishlash imkonini beradi. Banklar sizdan oldindan depozit hisob raqamini ochishingizni talab qiladi, lekin agar siz to‘g‘ridan-to‘g‘ri boshqa shaxsning bank hisobiga jo‘natsangiz qulayroq hisoblanadi.

Keyslarni o‘rganish: Eng yaxshi kelishuvga erishish uchun pul o‘tkazmalarini qanday solishtirish mumkin.

Endi siz jo‘natish va to‘lash usullarining har xil turlari haqida ko‘proq bilganingizdan so‘ng, keling, ba’zi misollarni ko‘rib chiqaylik. Quyidagi ikkita misolni o‘qing va o‘z so‘zlaringiz bilan qaysi transfer yaxshiroq va nima uchun ekanligini tushuntiring.

1-namuna

1. Anvar O‘zbekistonda yashaydi. O‘g‘li unga 200 funt sterling yuboradi. Bugungi kunda valyuta kursi har 1 funt sterling uchun 15813,2 so‘mni tashkil etadi. U o‘z bank kartasiga pul o‘tkazmasini olish uchun 200 dan 1 foiz miqdorida kichik to‘lov to‘laydi va unga jami 3 131 013,60 so‘m qoladi.

2-namuna

2. Firuza ham O‘zbekistonda yashaydi. Qizi unga 200 funt sterling yuboradi. Bugungi kurs har 1 funt sterling uchun 15 260,7 so‘mni tashkil etadi. U mahalliy bank filialida naqd pul o‘tkazmasini olish uchun 200 dan 5 foiz, ya’ni 10 funt sterling to‘lov to‘laydi va unga jami 2 899 533,00 so‘m qoladi. Valyuta kursi unchalik qulay bo‘lmagani va undan ko‘proq haq undirilgani uchun u kamroq so‘m olgan. Keling, bu qanday sodir bo‘lganini ko‘rib chiqaylik.

Sizningcha, qaysi pul o‘tkazmasi yaxshiroq? Nega?

_____

_____

_____

_____

3.4 PUL O‘TKAZMALARIGA QO‘YILADIGAN TALABLAR

Ro‘yxatdan o‘ting va pul o‘tkazish uchun shaxsingizni tasdiqlang.

Turli xizmatlarda tekshirishning turli usullari bo‘ladi. Ularning barchasi shaxsiy identifikatsiya shaklini talab qiladi, ammo bu shakllar farq qilishi mumkin. Agar sizda barcha shaxsiy identifikatorlaringiz mavjud bo‘lmasa, siz foydalanmoqchi bo‘lgan xizmat nimani talab qilishini bilish muhim bo‘ladi. Shaxsiy xizmatlar sizdan ushbu hujjatlarni ko‘rsatishingizni talab qilishi mumkin, onlayn xizmatlar esa sizga tegishli ekanligini ko‘rsatish uchun ushbu hujjatlarning rasmini va selfi yuklashingizni talab qilishi mumkin.

Ma’lumot va identifikatsiyaning umumiy shakllari

Yuboruvchilar uchun:

- Asl pasport yoki haydovchilik guvohnomasi
- Viza
- Ishchilar hujjatlari
- Qabul qiluvchining to‘liq ismi

Qabul qiluvchilar uchun:

- Asl pasport yoki haydovchilik guvohnomasi
- O‘tkazish kodi
- Yuboruvchining to‘liq ismi

Ko‘rib chiqilishi kerak bo‘lgan boshqa narsalar

Elektron ilovalardan foydalanganda, pulni chet elga o‘tkazmoqchi bo‘lgan vaqtingizdan oldin ro‘yxatdan o‘tganingizga ishonch hosil qiling, chunki ba’zan tekshirish jarayoni bir necha kun davom etishi mumkin. Ba’zi xizmatlar, shuningdek, joriy manzilingizda minimal muddat yashashingizni talab qiladi va ular ro‘yxatdan o‘tgan manzilingizga karta yuboradi. Agar sizga qo‘shimcha yordam kerak bo‘lsa, ro‘yxatdan o‘tmoqchi bo‘lgan xizmat uchun mijozlarga xizmat ko‘rsatish raqamiga murojaat qiling.

Mashg‘ulot Pul o‘tkazmalaridagi ma’lumotlarni toping.

Endi siz pul o‘tkazmalari provayderiga ro‘yxatdan o‘tish uchun zarur bo‘lgan ma’lumotlar va hujjatlar, rasmiy pul o‘tkazmasining turli elementlari haqida ko‘proq ma’lumotga ega bo‘lganingizdan so‘ng, bilimlaringizni o‘z vaziyatingizga qo‘llash vaqti keldi. Talablaringiz bor-yo‘qligini belgilash uchun quyidagi nazorat ro‘yxatidan foydalaning yoki agar kerak bo‘lsa, ularni qayerdan topishni bilasiz.

Ma'lumot va identifikatsiya ro'yxati

Pul o'tkazishda turli xizmatlar turli tekshirish usullariga ega bo'ladi. Ularning barchasi shaxsiy identifikatsiya shaklini talab qiladi, ammo bu shakllar farq qilishi mumkin. Sizda quyidagi qaysi ma'lumotlar kerakligini va agar mavjud bo'lmasa qayerdan topish mumkinligini belgilab oling.

Yuboruvchi

- [ ] Passportning asli
- [ ] Viza
- [ ] Ishchining hujjatlari
- [ ] Qabul qiluvchining to'liq ismi

Qabul qiluvchi

- [ ] Asl pasport / shaxsni tasdiqlovchi hujjat
- [ ] O'tkazma kodi
- [ ] Yuboruvchining to'liq ismi

2.2-MODUL UCHUN ILOVA – HISOB RAQAMI TURLARI

Quyida Buyuk Britaniyada hisob raqam ochishda e’tiborga olish kerak bo‘lgan narsalarning to‘liq ro‘yxati.

- Puldan foydalanish qulayligi – masalan, debet kartasi, bankomatga kirish, pul o‘tkazmalari imkoniyatlari.
- Hisob raqamingizdan foydalanish bo‘yicha aniq maslahatlar va tavsiyalar.
- Chet el valyutasida, xususan, so‘mda variantlari.
- Ko‘p tilli mijozlarni qo‘llab-quvvatlash xizmati va maslahat.
- Ishtirokchilarning hujjatlariga mos keladigan talablar
- Arzon bank imkoniyatlari: Hisob raqamga qanday to‘lovlar qo‘llaniladi, jumladan, valyuta ayirboshlash, kartani xarid qilish va bankomatdan foydalanish uchun.
- Hisob raqamni ochish qulayligi (masalan, hisob ochishdan oldin Buyuk Britaniyada qolish muddati va h.k.)
- Ish beruvchi xodim nomidan hisob raqam ochishi mumkinmi?
- Hisob raqam amaliyotni tugatgandan so‘ng O‘zbekistonga xavfsiz va oson pul o‘tkazish imkonini beradimi?
- O‘zbekistondan/onlayn hisob raqamiga kirish mumkinmi?
- Debet karta qanday olinadi – uni xodim yashaydigan joyga jo‘natish mumkinmi yoki uni biror joydan olish kerakmi?
- Xavfsizlik - tashkilot litsenziyaga egami - Buyuk Britaniyadagi barcha moliyaviy xizmatlar provayderlari litsenziyaga ega bo‘lishi va har doim Moliyaviy boshqaruv organi (FCA) tomonidan litsenziyalanganligi haqida deklaratsiyaga ega bo‘lishi kerak.

MOLIYAVIY SAVODXONLIK BO‘YICHA O‘QUV DASTURI